

19.3.2025

Europarådets konvention om skydd av rättegångsbiträdenas yrke

Konventionens bakgrund och beredning

Europarådet har ända sedan 2018 övervägt ett eventuellt instrument för att skydda biträdena. Europarådets styrkommitté för rättsligt samarbete (CDCJ) har identifierat och diskuterat vilken betydelse rättegångsbiträdena och deras yrkesorganisationer har när det handlar om att upprätthålla rättsstatsprincipen, säkerställa rättssäkerheten samt trygga de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna.

Det finns samtidigt en oro för biträdenas säkerhet i och med att det i Europa har förekommit fall där biträdena har blivit utsatta för olika slag av attacker, trakasserier, hot och till och med våld på grund av sitt yrke.

Det finns icke-bindande internationella rekommendationer för branschen, men det saknas ett bindande instrument.

CDCJ beställde en genomförbarhetsutredning av en konsult, som fick i uppdrag att utreda nuläget och behovet av ett bindande avtal. Utredningen blev klar 2020. Utifrån utredningen tillsatte CDCJ en arbetsgrupp som skulle utarbeta ett utkast till en bindande konvention. CDCJ godkände enhälligt arbetsgruppens utkast till konvention och en förklarande promemoria i november 2024. Europarådets ministerkommitté antog slutgiltigt den nya konventionen den 12 mars 2025.

Konventionens syfte och centrala innehåll

Syftet med konventionen är att förbättra skyddet för rättegångsbiträdena som yrkeskår och deras rätt att utöva yrket självständigt och utan diskriminering, osakliga trakasserier eller hot. Genom konventionen inrättas en särskild mekanism, expertgruppen GRAVO, som övervakar att konventionsstaterna genomför konventionen.

Konventionen tillämpas på rättegångsbiträdenas och deras fackföreningars yrkesverksamhet. Det centrala är definitionen av begreppet "lawyer", dvs. definitionen av vilka aktörer som omfattas av det skydd som tryggas i avtalet. Parterna ska i samband med undertecknandet eller ratificeringen av konventionen meddela de yrkesbeteckningar som avses med "lawyer" till Europarådets generalsekreterare.

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Konventionen ålägger konventionsstaterna skyldigheter. För Finlands del är det inte fråga om nya skyldigheter som är betydande med tanke på innehållet, eftersom Finlands lagstiftning och den praxis som följs i Finland redan nu i stor utsträckning motsvarar de skyldigheter som konventionen medför.

När det gäller yrkesorganisationer ska staterna bland annat trygga deras självständighet och självstyrelse, garantera dem rätten att företräda biträdenas intressen samt säkerställa att de i tid och på ett effektivt sätt konsulteras om alla lagstiftningsändringar som regeringen bereder och som direkt påverkar biträdenas yrkesutövning eller regleringen av yrket.

Konventionsstaterna ska säkerställa att såväl beslut om yrkesutövning som disciplinära åtgärder regleras i lag, att kriterierna är objektiva och att processerna är rättvisa. Besluten ska kunna föras inför en opartisk domstol.

En central fråga handlar om att trygga rättegångsbiträdenas yrkesmässiga rättigheter, såsom konfidentiella diskussioner och tystnadsplikt, trygga yttrandefriheten samt trygga biträdenas rättigheter i det fall att biträdet själv är frihetsberövat eller att de lokaler eller anordningar som biträdet använder i sin yrkesutövning genomsöks.

Expertgruppen GRAVO tillsätts för att övervaka att konventionen genomförs. Expertgruppen kan vidta åtgärder om den upptäcker att en konventionsstat systematiskt bryter mot förpliktelserna i konventionen eller har ett institutionellt problem.